

การสื่อสาร
MULTICULTURAL ในสังคม
พหุวัฒนธรรม
COMMUNICATION

SMLSGONLNLNHNH LSHSSC

*Building
Understanding
and
Connection
Across
Cultures*

สารบัญ

คำนำ.....	
สารบัญ.....	
สารบัญตาราง.....	
สารบัญภาพ.....	
บทที่ 1 พื้นฐานของการสื่อสาร.....	1
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	1
1.1 ความหมายของการสื่อสาร	2
1.2 ทฤษฎีการสื่อสาร.....	3
1.2.1 พัฒนาการของทฤษฎีการสื่อสาร	4
1.2.2 ทฤษฎีการสื่อสารหลายขั้น (Multistep communication theory).....	7
1.3 องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร.....	9
1.3.1 ผู้ส่งสาร (Sender).....	11
1.3.2 สาร (Message).....	12
1.3.3 สื่อหรือช่องทางสื่อสาร (Channel).....	13
1.3.4 ผู้รับสาร (Receiver).....	13
1.4 วิธีการแบ่งประเภทการสื่อสาร	13
1.4.1 วิธีการแบ่งประเภทตามทิศทางการสื่อสาร	13
1.4.2 วิธีการแบ่งประเภทตามรูปแบบการใช้งาน.....	14
1.4.3 วิธีการแบ่งประเภทตามสัญลักษณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร	14
1.4.4 วิธีการแบ่งประเภทตามลักษณะการสื่อสารโดยความแตกต่างระหว่าง ผู้ส่งสารกับผู้รับสาร.....	15
1.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	16
1.6 บทสรุป	17
1.7 คำถามท้ายบท	18

บทที่ 2 ขอบเขตและแนวทางศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	19
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	19
2.1 ความหมายของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	20
2.2 วิวัฒนาการและขอบเขตการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	22
2.3 แนวทางการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	25
2.3.1 แนวทางการศึกษาจำแนกตามขอบเขตการศึกษา.....	25
2.3.2 แนวทางการศึกษาจำแนกตามมุมมองสาขาวิชา.....	27
2.3.3 แนวการศึกษาตามลักษณะและวิธีศึกษาและวิจัย.....	28
2.3.4 แนวทางการศึกษาตามการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณาของการสื่อสาร (Ethnography of Communication).....	30
2.4 มุมมองของการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในปัจจุบัน.....	31
2.4.1 การศึกษาวัฒนธรรมและบริบททั้งระดับมหภาคและจุลภาค (Macro-and Micro-level of Culture and Context).....	31
2.4.2 การศึกษาวัฒนธรรมและมุมมองของท้องถิ่น (Indigenous) และสมดุระหว่างการเรียนรู้วัฒนธรรมจากคนภายใน (Insider) และคนภายนอก (Outsider).....	32
2.4.3 การศึกษาเพื่อค้นหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ของประเทศหรือชนชาติพันธุ์ ร่วมกับการค้นหาลักษณะร่วมที่เป็น ของสากลโลก (Universal /Global Commonalities).....	32
2.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	33
2.6 บทสรุป.....	34
2.7 คำถามท้ายบท.....	34
บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม.....	35
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	35
3.1 ความหมายของวัฒนธรรม.....	36
3.2 องค์ประกอบและลักษณะของวัฒนธรรม.....	38
3.2.1 โลกทัศน์ (Worldview).....	41
3.2.2 ค่านิยม (Value).....	42
3.2.3 บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (Cultural Norms).....	44
3.2.4 แนวปฏิบัติทางสังคม (Social Practices).....	45

3.3 การจัดประเภทของวัฒนธรรม.....	45
3.3.1 วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ.....	46
3.3.2 วัฒนธรรมแบบพหุนิยมหลากหลาย (Cultural Pluralism) และวัฒนธรรมแบบเดี่ยว (Cultural Homogenization).....	47
3.3.3 วัฒนธรรมที่ใช้การสัมผัสมาก (Contact culture) และวัฒนธรรม ที่ไม่นิยมใช้การสัมผัส (Non-contact culture).....	48
3.3.4 วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มสังคม.....	49
3.4 การแบ่งระดับของวัฒนธรรม.....	49
3.5 แนวคิดและทฤษฎีในการแบ่งประเภทวัฒนธรรมระดับประเทศ.....	51
3.5.1 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามคลุคฮอห์น และสตร็อดต์แบ็ค (Kluckhohn and Strodtbeck).....	51
3.5.2 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามฮอลล์ (Hall).....	53
3.5.3 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามฮอฟสเต็ด (Hofstede).....	57
3.5.4 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามทรมเพนาร์ส (Trompenaars).....	63
3.5.5 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมตาม GLOBE Study.....	70
3.6 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	73
3.7 บทสรุป.....	74
3.8 คำถามท้ายบท.....	76
บทที่ 4 วัฒนธรรมและอัตลักษณ์.....	77
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	77
4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม.....	78
4.2 องค์ประกอบของสังคมวัฒนธรรม.....	79
4.2.1 สมาชิกภาพและการแบ่งกลุ่มสังคม (Membership).....	80
4.2.2 มโนทัศน์หรือแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Conception).....	82
4.2.3 บทบาทความสัมพันธ์ทางสังคม.....	84
4.2.4 การต่อรองทางอัตลักษณ์ (Identity negotiation).....	86
4.3 ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ.....	86
4.3.1 คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.....	87

บทที่ 2 ขอบเขตและแนวทางการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	19
วัตถุประสงค์การเรียนรู้	19
2.1 ความหมายของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	20
2.2 วิวัฒนาการและขอบเขตการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	22
2.3 แนวทางการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	25
2.3.1 แนวทางการศึกษาจำแนกตามขอบเขตการศึกษา	25
2.3.2 แนวทางการศึกษาจำแนกตามมุมมองสาขาวิชา	27
2.3.3 แนวการศึกษาตามลักษณะและวิธีศึกษาและวิจัย	28
2.3.4 แนวทางการศึกษาตามการศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณนาของการสื่อสาร (Ethnography of Communication)	30
2.4 มุมมองของการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในปัจจุบัน	31
2.4.1 การศึกษาวัฒนธรรมและบริบททั้งระดับมหภาคและจุลภาค (Macro-and Micro-level of Culture and Context)	31
2.4.2 การศึกษาวัฒนธรรมและมุมมองของท้องถิ่น (Indigenous) และสมดุละหว่างการรับรู้วัฒนธรรมจากคนภายใน (Insider) และคนภายนอก (Outsider)	32
2.4.3 การศึกษาเพื่อค้นหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ของประเทศหรือชนชาติพันธุ์ ร่วมกับการค้นหาลักษณะร่วมที่เป็น ของสากลโลก (Universal /Global Commonalities)	32
2.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา	33
2.6 บทสรุป	34
2.7 คำถามท้ายบท	34
บทที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม	35
วัตถุประสงค์การเรียนรู้	35
3.1 ความหมายของวัฒนธรรม	36
3.2 องค์ประกอบและลักษณะของวัฒนธรรม	38
3.2.1 โลกทัศน์ (Worldview)	41
3.2.2 ค่านิยม (Value)	42
3.2.3 บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม (Cultural Norms)	44
3.2.4 แนวปฏิบัติทางสังคม (Social Practices)	45

3.3 การจัดประเภทของวัฒนธรรม	45
3.3.1 วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ	46
3.3.2 วัฒนธรรมแบบพหุนิยมหลากหลาย (Cultural Pluralism) และวัฒนธรรมแบบเดียว (Cultural Homogenization)	47
3.3.3 วัฒนธรรมที่ใช้การสัมผัสมาก (Contact culture) และวัฒนธรรม ที่ไม่นิยมใช้การสัมผัส (Non-contact culture)	48
3.3.4 วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มสังคม	49
3.4 การแบ่งระดับของวัฒนธรรม	49
3.5 แนวคิดและทฤษฎีในการแบ่งประเภทวัฒนธรรมระดับประเทศ	51
3.5.1 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามคลุคฮอห์น และสตร็อดต์เบ็ค (Kluckhohn and Strodtbeck)	51
3.5.2 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามฮอลล์ (Hall)	53
3.5.3 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามฮอฟสเตด (Hofstede)	57
3.5.4 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมระดับประเทศตามทรมเพอนาร์ส (Trompenaars)	63
3.5.5 แนวคิดการแบ่งวัฒนธรรมตาม GLOBE Study	70
3.6 ตัวอย่างกรณีศึกษา	73
3.7 บทสรุป	74
3.8 คำถามท้ายบท	76

บทที่ 4 วัฒนธรรมและอัตลักษณ์	77
วัตถุประสงค์การเรียนรู้	77
4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม	78
4.2 องค์ประกอบของสังคมวัฒนธรรม	79
4.2.1 สมาชิกภาพและการแบ่งกลุ่มสังคม (Membership)	80
4.2.2 มโนทัศน์หรือแนวคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-Conception)	82
4.2.3 บทบาทความสัมพันธ์ทางสังคม	84
4.2.4 การต่อรองทางอัตลักษณ์ (Identity negotiation)	86
4.3 ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ	86
4.3.1 คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ร่วมของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	87

4.3.2 คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจีน.....	89
4.3.3 คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวญี่ปุ่น.....	90
4.3.4 คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวเกาหลีใต้.....	90
4.4 ลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมในประเทศต่างๆ.....	91
4.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	94
4.6 บทสรุป.....	95
4.7 คำถามท้ายบท.....	96
บทที่ 5 วัฒนธรรมและการสื่อสาร.....	97
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	97
5.1 สภาพการณ์และปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	98
5.2 ความจำเป็นในการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	99
1) ความก้าวหน้าของบุคคล (Personal Growth).....	100
2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility).....	100
3) ความจำเป็นและความสำคัญด้านเศรษฐกิจ (Economic Motive).....	100
4) ปรากฏการณ์การเดินทางข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural travel).....	100
5) บทบาทสื่อมวลชนและสื่อสมัยใหม่ (Modern Mass Media).....	101
5.3 ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและการสื่อสาร.....	102
5.3.1 อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อพฤติกรรมสื่อสาร.....	103
5.3.2 ความคาดหวังในพฤติกรรมสื่อสารระหว่างบุคคล.....	104
5.3.3 การควบคุมทางสังคม.....	105
5.4 บริบทการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	106
5.5 ค่านิยมและพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์.....	108
5.5.1 แนวคิดรูปแบบค่านิยม (Pattern Variables).....	109
5.5.2 แนวคิดเกี่ยวกับแนวโน้มค่านิยม (Value orientation).....	111
5.5.3 แนวคิดเรื่องประเภทค่านิยม.....	114
5.5.4 แนวคิดเกี่ยวกับมิติของความแตกต่างทางวัฒนธรรม (Dimensions of Cultural Variability).....	116
5.5.5 แนวคิดเรื่อง Model of National Culture Differences.....	119
5.6 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	120
5.7 บทสรุป.....	121
5.8 คำถามท้ายบท.....	122

บทที่ 6 การสื่อสารวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรม.....	123
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	123
6.1 ความหมายของวัฒนธรรม.....	124
6.2 บทบาทหน้าที่ของวัฒนธรรม.....	124
6.3 ความสัมพันธ์ของภาษาและวัฒนธรรม.....	125
6.4 ความแตกต่างของวัฒนธรรมในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม.....	126
6.4.1 คำศัพท์.....	128
6.4.2 การใช้สรรพนามและคำเรียกชื่อ.....	130
6.4.3 การเรียงคำและประโยค.....	130
6.4.4 มารยาทและข้อห้ามเกี่ยวกับการพูด.....	131
6.5 รูปแบบการสื่อสารด้วยวัฒนธรรม.....	132
6.6 รูปแบบการสื่อสารอื่น ๆ.....	140
6.7 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	142
6.8 บทสรุป.....	143
6.9 คำถามท้ายบท.....	144
บทที่ 7 การสื่อสารวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรม.....	145
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	145
7.1 ความหมายและบทบาทของวัฒนธรรม.....	146
7.2 บทบาทของวัฒนธรรมต่อการสื่อสาร.....	147
7.3 การแบ่งประเภทของวัฒนธรรม.....	148
7.3.1 ประเภทวัฒนธรรมแบ่งตามจุดที่เกิด.....	148
7.3.2 ประเภทวัฒนธรรมแบ่งตามรูปแบบการใช้ในการสื่อสาร.....	148
7.3.3 ประเภทวัฒนธรรมแบ่งตามลักษณะหรือส่วนประกอบย่อย.....	148
7.3.4 ประเภทวัฒนธรรมแบ่งตามบทบาทหน้าที่ในการสื่อสาร.....	149
7.4 ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของการใช้ภาษาประเภทต่าง ๆ.....	150
7.4.1 การเคลื่อนไหวทางร่างกาย.....	150
7.4.2 การแสดงออกทางสีหน้า.....	156
7.4.3 สัมผัสภาษาหรือการสัมผัส.....	158
7.4.4 สายตาและพฤติกรรมการใช้สายตา.....	160
7.4.5 การใช้ระยะห่างและพื้นที่.....	161

7.4.6 รูปลักษณ์ภายนอก.....	161
7.4.7 กลิ่น.....	163
7.4.8 เสียงและปรีชา.....	164
7.4.9 วัตถุภาษา.....	166
7.4.10 กาลภาษาหรือเวลา.....	168
7.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	169
7.6 บทสรุป.....	171
7.7 คำถามท้ายบท.....	171

บทที่ 8 การจัดการและการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	173
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	173
8.1 การพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม.....	174
8.2 การพัฒนาความสัมพันธ์และการสื่อสารกับคนต่างชาติ.....	174
8.3 การจัดการความขัดแย้งและการเจรจาต่อรอง.....	176
8.4 การปรับตัวทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่มีผลต่อระดับความตระหนกทางวัฒนธรรม.....	177
8.4.1 การปรับตัวทางวัฒนธรรม.....	177
8.4.2 พื้นฐานและลักษณะส่วนบุคคล.....	177
8.4.3 สภาพแวดล้อมของสังคมและประเทศเจ้าบ้าน.....	180
8.6 รูปแบบการจัดการในประเทศต่าง ๆ.....	181
8.6.1 การจัดการในประเทศอินโดนีเซีย.....	181
8.6.2 การจัดการในประเทศมาเลเซีย.....	183
8.6.4 การจัดการในประเทศสิงคโปร์.....	185
8.6.5 การจัดการในประเทศจีน.....	186
8.6.6 การจัดการในประเทศญี่ปุ่น.....	189
8.6.7 การจัดการในประเทศเกาหลีใต้.....	193
8.6.8 การจัดการในสหรัฐอเมริกา.....	197
8.6.9 การจัดการในภูมิภาคยุโรป.....	201
8.7 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	203
8.8 บทสรุป.....	205
8.9 คำถามท้ายบท.....	206

บทที่ 9 ความสามารถในการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	207
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	207
9.1 ความสามารถ/สมรรถนะด้านการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	208
9.2 ค่านิยมในการทำงานและความต้องการในการทำงานของประเทศต่าง ๆ.....	210
9.3 การพัฒนาความสามารถเกี่ยวกับการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	212
9.3.1 ความเป็นมาของการพัฒนาความสามารถสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	212
9.3.2 รูปแบบและแนวทางการฝึกอบรมความสามารถด้านการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	214
9.4 คุณลักษณะของนักสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ.....	216
9.4.1 องค์ประกอบด้านสติปัญญาหรือความนึกคิด.....	217
9.4.2 องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก.....	217
9.4.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม.....	218
9.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	219
9.6 บทสรุป.....	220
9.7 คำถามท้ายบท.....	220

บทที่ 10 จริยธรรมในการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	221
วัตถุประสงค์การเรียนรู้.....	221
10.1 จุดเริ่มต้นของจริยธรรมทางวัฒนธรรม.....	222
10.2 ปัญหาการศึกษาการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	224
10.2.1 ความยากในการกำหนดค่านิยม.....	224
10.2.2 ปัญหาที่เกิดจากระเบียบวิธีวิจัย.....	224
10.2.3 การใช้วัฒนธรรมของตนเป็นศูนย์กลาง.....	225
10.2.4 ปัญหาการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายบางกลุ่ม.....	225
10.2.5 ขาดการตระหนักถึงมิติเชิงอำนาจ.....	226
10.2.6 แนวโน้มในการศึกษาเฉพาะค่านิยมหลักและไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลง.....	226
10.3 แนวทางการกำหนดจริยธรรมสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	227
10.4 จริยธรรมในการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม.....	229
10.5 ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	231
10.6 บทสรุป.....	233
10.7 คำถามท้ายบท.....	234

บรรณานุกรม.....	235
------------------------	------------

ดัชนี.....	253
-------------------	------------